Hayat

Hayata, daima hayat.. dünyaya daha çok hayat katalım!...

Nietzsche

Cilt VI. 29, Teşrinievel,1929 .Sayı:142

Şeytanın merhameti

Müthiş bir fırtına vardı. Buram buram kar yağıyor, bütün yolları, bayırları yığınlarla örtüyordu. Yukardan, aşağıdan savrularak uçuşup dönen karlardan hiç bir şey görünmiyordu: Ne gök, ne canlı bir mahluk, ne de bir mesken. Akşam üzeri idi. Köylü Spirka, hızlı hızlı şehre gidiyordu. Ortalıkta kıtlık vardı. Halk, ekmek yerine, ekin sapları yiyordu. Spırkanın evinde o bile yoktu. Belki asılzadelerin çocuklarını eylendirir, belki de ailesinin maişetini temin eder diye beylik ormandan üç tane çam kesmiş, şimdi şehre satmağa götürüyordu. Ormanda kıymeti bir metelikken orada üç "ruble„ ederdi... Spırka kendi kendine: "belki de bir kırmızı papel [1] bile verirler. Üç "put„ [2] un, biraz çay şeker, çocuklara bir koyun, kendime "Mahorka„ [3] alırım. Bizim karıya da... Ha sahi ona ne almalı!„

Fakat çoktanberi yolunu şaşırdığının farkında değildi... Bir iki saat kadar yürüdü. Şimdiye kadar lâmbalar çoktan yanmış olmalıydı: halbuki ne şehir görünüyordu, ne de ışıklar.. Felâket! Spirka durdu, etrafına bakındı: göz gözü görmiyordu.

— Hay seni gidi şeytan hay... Diye küfürler etti, tükürdü. Fakat şeytanın ismini sözler söylemez baktı ki ilerde, hayvana benzer, siyah, tüylü bir mahluk taklak atıyor: Tavşan desen tavşan değil, köpek desen köpek değil, tilki desen tilki değil...

Spirka kollarını sallıyarak:

— Hışt, mel'un! diye bağırdı.

O zaman, bu garip mahlûk taklağı bıraktı ve kar yığını üstünde çömelerek beklemeğe başladı. Spirka merakla yanına yaklaştı; fakat korkusundan donakaldı: Şeytan!.. Yığının üstünde art ayakları üzerine bağdaş kurmuş, ön ayaklarının biri ile kulağının arkasını kaşıyor; diğeriyle Spirkaya işaret ediyordu. Spirka yavaş bir sesle:

— Salibe sığınırım! dedi.

— Corkma, Koylü, sana hiç

[1] On ruble.

[2] Bir put 16389, o gramdır.

[3] Bilhassa Cenubî Rusyada ekilen ve vaktiyle rus neferlerinin ve mahpuslarla köylülerinin içtikleri çok sert bir tütün.

---

dı idi. Hasan dedeye dedi ki:

— Ben, hatasını itiraf eden Vezirlerdenim.

Hasan dede cevap verdi:

— Ben de, Vezirlere hatanızı tashih idiniz deyen halkdanım.

Bir saat sonra Hasan dede hapishaneden çıktı.

Yirmi dört saat sonra kazanın mülkiye ve Adliye heyetinden kimi azlolundu kimi de tebdil.

Bir hafta sonrada, Valinin Saraya yazdığı (ya o ya ben) arizasına cevap geldi: Tabur ağasını tardedip Yemen'e sürdüler.

Vali Hasan dedeyi çağırdı:

— Bu adaletten memnun oldunuz mu?

— Hayır!

— Niçin?

— Buna şahsî adalet derler. Devlet adaleti, fertlerin adaleti demek değildir. Devlet adaleti Kanun adaletidir. münferit zalim olur ama, münferit adil olamaz O zaman kanun kalmaz. Ben istermiki merkum Devlet kanunlarının elinde ceza görsün.

Abdur ahman Paşa sakalını avuçladı ve önüne bakarak:

— Ben hakkatı tastik eden vezirlerdenim.

— Ben de hakikatı tasdik ettiren halktanım.

Ölünceye kadar dost oldular.

Aka Gündüz

bir fenalık yapmıyacağım!..

— Sen kimsin? görünüşe bakılırsa herhalde "ervahı habise„ densin.

— Söz aramızda, filhakika ben şeytanım...

— O halde sen de öteki şeytanların yanına git. Ben doğdum doğalı vaftizliyim. Sizlerle hiç bir alış verişim yok...

Spirka böyle söyliyerek tekrar haç çıkardı ve yürüdü; fakat şeytan peşini brakmadı, dedı ki:

— Ben de şehre gideceğim.. yoldaş oluruz... canımız sıkılmaz...

— Bana ne! Yol kimsenin malı olsun diye yapılmamış ... sen de gel. Yalnız sana ruhumu satacağımı zannediyorsan yanılıyorsun, birader.

Köylü ile şeytan yanyana yürüyorlardı. İkisinin de canı sıkılıyordu. Yavaş yavaş konuşmağ başladılar. Köylü:

— Çok soğuk... Dedi. -Senin kürkün var, ne iyi. Halbuki benim elbisem delik deşik...

Şeytan da kendi halinden şikâyet etti:

— Nerede ise soğuktan benim de kuyruğum donacak!

Spirka güldü:

— Sahi, dedi, ardına takılan şu kuyruğun sana ne faydası var?.. Boynuzların da öyle...

— Ee, ne yaparsın, biz de serbest mahlûklar değiliz!..

— Eğer sizin de kuyruklarınız kesilir, boynuzlarınız kırılır, kıllarınız kırkılırsa, belki insan yerine geçebilirsiniz!.. Fakat, sakın yolumuzu şaşırmış olmıyalım? Şimdiye kadar lâmbaların çoktan yanması icap ederdi; halbuki görünürde bir ışık bile yok...

Bir aralık, Spirka hayatından şikâyete başladı. Kıtlıktan, hâkimden, aç çocukları ile hasta karısından bahsetti ... "Bütün ümidim bu üç çamda... Yarın pazarda satacağım, parası ile eve erzak alacağım„ dedi. Spirka kendi derdile şeytanı o kadar müteessir etmişti ki, şeytan ona fenalık yapmaktan utandı. Şeytan:

— Bak köylü! Dedi. Ben istese idim seni yoldan çıkarırdım. Bir hırsız yaparak hapishaneye tıkardım. Yahut insan kanı akıttırarak bir katil yapabilirdim. Fakat, doğrusu sana çok acıdım; çünkü siz köylüler, cehennemde bile lâyık olduğunuz takdiri göremiyorsunuz; sizlerin yalnız bu dünyada bir kıymetiniz var..

— Orası malûm! Doğru! Fakat ya senin bana faydan ne?.. Sen, evvelâ beni zengin yap, kara günümü ak et... ondan sonra bana bunları söylemeğe hakkın olsun!

— Peki, o halde fikrimi açıkça söyliyeyim: Sen yolunu şaşırmışsın; şehre gidecek yerde dönüp köye gidiyorsun...

Spirka küfürü bastı:

— Seni gidi İblis seni!! Demek bana gene bir oyun oynadın ha?.. Sende hiç vicdan yok mu?

— Dur, küfür etme... günahtır...

— Seni gidi mel'un seni!..

Şeytanın sözü doğru idi. Fakat Sp rkanın kaybedecek bir dakikası bile yoktu; onun iç n bildiği küfürlerin hepsi ile şeytana küfür edinceye kadar durmadan yürüdü.

— İblisin oğlu iblis, insan seninle beraber olunca Allahını bile unutur. Şimdi, bu geç vakit ben ne yapacağım?

— Dur, dur, gitme!

— Haydi, defol!..

Şeytana bir daha küfür ettikten sonra oradan uzaklaştı. Lâkin şeytan koşarak arkasından yetişti ve:

— Ister misin, dedi, gözünü yumup açıncaya kadar seni şehre götüreyim? Haydi, bin sırtıma bakayım!

Spirka durdu, şeytanın yüzüne dikdik baktı.

— Sahi, Senin aklın başında mı? Benim gibi dinine kavi bir ortodoks, hiç senin gibi habis bir ruhun sırtına binermi? Bu karlı sahrada donmak, benim için, böyle bir günah işlemekten bin kere evlâdır...

— Doğru, hakkın var. Senin gibi mutaassıp bir hıristiyan için, şeytana binmenin ne kadar ayıp olduğunu ben de biliyorum; hem gayet iyi biliyorum. Yalnız, rica ederim, evvelâ şu küfürlerine bir nihayet ver... Beni dinle, sen şeytanın sırtında değil de, hâkimin arabasında daha mükemmel, çanlı çıngıraklı, çift beygirli, mükellef bir arabaya bineceksin...

— Yok canım! Hay ağzına ahududu olsun!.. Demek çift beygirli araba bile yapabiliyormuşsun, sahimi?

— Ya ne zannettin, eğer öyle olmasaydı bana şeytan derler miydi hiç? Şimdi, söyle bakayım, razı mısın?

Spirka ensesini kaşıdı. Ömründe, bir defa olsun, çıngıraklı, çift beygirli bir arabaya binmemişti.

— Peki razıyım, niçin binmiyeyim? Fakat nasıl olur bu? Ben kendim böyle yırtık pırtık elbiseler içinde, ayağım çrrıklı iken çanlı çıngıraklı, çift beygirli bir arabaya nasıl binerim? Hiç yakışık olur mu?

— Çift Beygirli araba yaptıktan sonra, seni giyindirip kuşandırmak ta bir iş mi sanki? Yalnız, söyle bakayım, ne sıfatla şehre gitmek istersin? Tüccar mı, asılzade mi, yoksa her hangi bir amir olarakmı?

Velevki pek az bir zaman için olsun, böyle yüksek adam olmak imkânı köylüye fevkalâde cazip göründü. Gayri ihtiyarî du du,

— Ha, Tüccar olmak hiçte fena değil... Evet, öyleya, neden tüccar olmıyayım?.. Fakat asılzade olmak ta ondan aşağı kalmaz ha... Hakim de olabilir miyim, dedin?

— Olursun ya.

—Him!.. kâfi, kim bilir gene bana ne oyun oynıyacaksın ... Yoksa menfaatın olmazsa, benim gibi zavallı bir köylüyü hiç sevindirirmisin? Sen beni doğrudan doğruya cehenneme yollamak isteyorsun, başka şey değil ...

— Hiç şüphen olmasın!

Rüzgâr esiyor, bora gittikçe şiddetleniyordu. Ortalık büsbütün kararmıştı, Spirka soğuktan tirtir titriyordn. Kıyıklariyle sakalından buz parçaları sarkıyordu; öyle ki konuşmak için artık müşkilât çekiyordu.

— Hay köpekler yoldaşın o'sun! Peki, getir şu arabayı, tüccar olarak gideceğ mi. .

Şeytan üç dafa taklak attı. Kamçısı ile eldivenleri kuşağında, gocuğu koyun derisinden bir arabacı kıyafetine girdi. Kar sisi içinden de çıngırak sesleri işitilmeğe başladı. Arabacı:

— Duvvv sist! Diye bağırdı. Hakikaten de Spirkanın burnunun dibinde bir araba peyda olmuştu. Arabacı:

— Buyurun Tacir Beyefendi! Dedi.

Spirka üstünü başını yokladı. Birde ne görsün: Üzerinde miskedisinden mükemmel bir kürk, ayağında çarık yerine bir çift lâstikli keçe çizme,..

— Vay ağzına!... Diyerek arabaya atladı.

Tüccar, arabada miskedisinden kürkünün köllarına gömülü, ayakları ayı postu ile örtülü, arkasında yumuşak yastıklar, başında kduzun derisinden şapka, gidiyor ve hep arabacıya:

— Sür, daha hızlı, daha sür, koştur!.. Diyordu.

Peygirler, bu kar fırtınasında koştukça koşuyor; araba, yanlara yalpa vurarak âdeta uçuyor; e böyle uçtukça Spirkanın ağzı kulaklarına varıyordu. Spirka kendi kendine:

— Ama da yaman atlarmışha! Galiba hep bes de kalmışlar,., Oh, ne âlâ! Bari bir tütün içeyim.

Elini cebine soktu, baktı ki bir gümüş sigara kutusu. Bir tane cıgara alıp tellendirdi, Gittikçe çinde bir gurur doğuyordu: Tacir Spirriden Timofeyeviç Trofimof hakikaten benmiyim? Benmiyim hakikaten? Oh, hayat ne güzel. Ömrümün sonuna kadar böyle çanlı çıngıraklı, çift beygirli arabada gitsem gene doymam! diyor, arasıra bağırarak arabacıyı azarlıyordu. Çokmu yol almışlardı, azmı, farkında değildi; yalnız yolculuğun verdiği rehavetli, tatlı bir dalıştan sonra arabanın durduğunun, çanların yavaş yavaş çıngırdadının farkına vardı: İlerde, binlerce ışıklar gözüküyor, orman uğultusuna benzer sesler işitiliyordu: Şehir!..

— Niçin durdun?

— Çıngırakları çıkarmak lâzım. Şehirde çıngırak yasaktır.

— Sen ne biçim şeytansın ki memurlardan korkuyorsun?

— Kendim için değil, senin çin endişe ediyorum; yoksa ben, cabında bir karga şeklıne girerek uçar, yakayı kurtarırım; fakat seni yakalarlar... Maamafıh, eğer korkmıyorsan böyle gidelim.

— Yok, birader, ne olur ne olmaz, sen gene bildiğin gibi yap!...

— Peki çıkarayım!.. Yalnız nereye gideceğiz? Otele mi, eve mi, lokantaya mı?

— Han, yahut başka bir yere; neresi olursa olsun... Fakat biliyorsun ki benim cebimde metelik yok.

— Hiç merak etme; cüzdanında tam bin "ruble„ var.

Köylü cepleri ne yokladı, baktı ki cebinde hakikaten de bir cüzdan var. Çıkardı, açtı, ağzına kadar yüzlük kaimelerle dolu idi.

— Sahiden para varmıs yahu!..

— Elbette, hiç parasız tüccar olur mu?

Araba bir lokantanın önünde durdu. Tüccar efendiyi istikbal için iki genç uşak binek merdivene koştu. Tüccar arabadan indi. Uşaklar kollar girerek merdivenlerden çıkardılar. Evvelâ kendi odalarına götürdüler. Arkalarından arabacı da üç bavulla içeri girdi

— Buyurunuz, tüccar efendi, buyurunuz!

Sonra hususî bir oda açtılar. Halılarla, aynalarla, resimlerle süslenmiş, yumuşak koltuklar kanapelerle döşenmiş, içersi de yaz güneşi ile aydınlanmış gibi ferah... Uşaklagittiler, fakat arabacı koridor da bekliyordu.

— Efendimiz bahşiş lûtfetmezler mi?

— Hayhay ...

Tüccar cüzdanını karıştırdı. Arabacıya bir kırmızı onluk kaime uzattı ve kollarını sallıyarak:

— Haydi, şimdi artık gidebilirsin!..

Fakat arabacı gitmiyor, olduğu yerde duruyordu.

— Ne o, az mı?

— Hayır, efendim, benim vazifem, sizi buraya kadar getirmekti; getirdim... Ötesine karışmam.. Diyerek bir taklak attı, tekrar şeytan şekline girdi Tüccarda fakir köylü olmuştu. Fakat hep şeytana baktığı için kendisinin tekrar çarıklı, yırtık elbiseli, bir köylü olduğunu görmemişti. Onun için dehşetler içinde dedi ki:

— Eğer bana hakikaten fenalık yapmak fikrinde değilsen buradan, gene arabacı kıyafetiyle çıkar, kırda tekrar kendi şeklime girersin. Ya maazallah beni buraya senin getirdiğini anlarlarsa,..

— Aynaya baksana!

Şeytan, kuyruğunu sallayarak kıs kıs gülüyordu.

Spirka aynada kendini gene o sefil köylü kıyafetinde görünce ağlamağa başladı. Cebini yokladı, baktı ki cüzdan yok, cebi delik... Hemen şeytanın önünde diz çökerek yalvardı.

— Şeytancağazım, ruhum, efendiciğim!.. Halime acı, gel beni mahvetme!.. Beni gene tüccar yap ve öylece bırak!..

Şeytan kulağının arkasını kaşıyordu:

— Olurmu ya? -Dedi Maamafih, yalnız bir şarla seni tekrar tüccar yaparım: vicdanını bana verirsen...

— Aiki gözüm, benim vicdanımın sana ne faydası dokunabilir ki? Benim vicdanım açtır! Fakirlerin vicdanları yüzünden neler çektiklerini bilmiyor musun sanki?.. Hele benim ölü vicdanım...

— Sen bir kere ver de ötesine karışma.

— Peki ama, ya ben ne yapacağım?.. Tüccar olsam da bana bir vicdanın lüzumu yokmu?

— Sana da başka bir vicdan, yani bir tüccar vicdanı veririm...

Köylü kurnazlıkla Şeytanı aldatmak istiyordu:

— Fakat üstelik hiç bir şey vermiyecek misin? Başbaşa değiştirmek ayıp olmaz mı?

— Üstelik, sana kıymeti hiç bir yerde değmiyen rubleler veririm!

— O halde peki!.. Teşekkür ederim!

— Haydı, sen şimdi karyolaya şöyle uzan bakalım. Senden köylü vicdanını çıkarıp alacağım...

Spirka yumuşak yatağa sırt üstü uzandı. Şeytan da onun üzerine çıktı. Elini ağzından sokarak ta kalbinin altına kadar uzattı..

— Ayy, ayy, aman, aman Efendici im!.. Brak!., Ayy ayy öl ceğim!..

— Amada sağlam yerleşmiş ha... Biraz daha gayret!..

Şeytan, dizleriyle koylünün karnına basarak, vicdanını bir kütürdü ile çekip çıkardı kanları akıyordu.

— İşte oldu bitti! Şimdi kalk tükür... Şubaşköşeye tükür.

Köylü kalktı ve Tasviri, mukaddesin bulunduğu baş köşeye tükürdü. Sanki ağrıyan dişini çektirmiş gibi, içinde bir ferahlık, bir hafiflik hissetti.

— Hâlâ ağrıyor mu?

— Hayır, kat'iyyen.

— Şimdi bir taklak at bakayım!

Spirka bir taklak attı ve tekrar tüccar şekline girdi. Hemen ceplerini yokladı; baktı ki ağzına kadar dolu.

— Şimdi hoşça kalın!..

— Yok, dur, dur gitme!.. Bana tüccar vicdanını vermeği unuttun!..

— Canım ona da lüzum varmı sanki?..

— Haydi, haydi, döneklik etme... Ver!..

Şeytan kuyruğunun altından bir metre çıkararak Spiridonın yan cebine koydu ve:

— Al sana, işte tüccar vicdanı! Dedi. Tekrar kahkaha atarak kuyruğunu salladı ve ıslık çala çala gözden kayboldu...

İşte o günden itibaren köylü Spirka, tacir Spiridon Timofeyeviç Trofimof olmustur. Şimdi, köyünde iki katlı kârgir bir evi vardır. Üst katında kendisi oturuyor; aşağıkisinde bir mağaza açmış, Zengin bir tacir olmuş: Beylik çiftliği isticar etmiş, kıraathane açmış. Bütün köylüler avucunun içinde; çünkü hâkimle dost, zaptiye ile ahbaptı. İhtiyar iblis ayni zamanda hasiste olmuş: Yardımını dilemek için penceresine yaklaşan, yahut mağazasına giren aç, sefil köylülere sade:

— Allah versin! diyor.

Buna mukabil, köyde ağızdan ağıza bir şayıa dolaşıyor: Her yılbaşı, tam gece yarısı tüccar Spiridonun kapısına bir çift yağız atlı, çanlı çıngıraklı bir araba yanaşıyormuş, Spiridon Timofeyeviç miskedisinin kürküne gömülü, başında kunduz derisinden şapkası olduğu halde bu arabaya binerek bir takım meçhul yerlere gidiyormuş... Asıl göze batan şeyin bu olmadığına şüphe yok; çünkü, çanlı çıngıraklı çift beygirli bir arabaya binmek, bir tüccar için neden çok görülsün? Lakin, asıl mesele şunda ki... Kulağını şöyle biraz bana yaklaştır bakayım: - Diyorlar ki, o çift beygirli arabanın sürücüsü şeytanmış. İşte size şeytanın merhameti!.. Cenabı Hak hiç bir vaftizli hıristiyanı, şeytanın merhametine iltica edecek kadar düşürmesin.

Nakleden:
A. Gaffar